

عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه آجا و راه‌کارهای پیش‌گیری از آن

فریدون ایرانمهر^{۱*}

مجید رجب‌پور سوسفی^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۰۶

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۰۶

چکیده

جوانان کشور در حساس‌ترین مقطع زندگی، به‌منظور انجام خدمت مقدس سربازی به یگان‌های مختلف ارتش جمهوری اسلامی ایران اعزام می‌گردند. در ادامه تعداد اندکی از آنان به دلایل فردی، خانوادگی، اجتماعی، سازمانی اقدام به خودکشی می‌نمایند که این موضوع موجب اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به ساختار آجا و همچنین خدشه‌دار شدن آن می‌شود. نوع تحقیق کاربردی، روش اجرای تحقیق علی و رویکرد تحقیق کمی/کیفی، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها، به‌صورت کیفی (برای هدف تحقیق) و کمی (برای فرضیه تحقیق) می‌باشد. جامعه آماری عبارت خواهد بود از کلیه فرماندهان قرارگاه‌های سربازی آجا که در یگان آن‌ها در سه سال اخیر خودکشی به وقوع پیوسته است. (تعداد ۶۰ نفر). نتایج تحقیق مبین این مطلب است که مهم‌ترین عامل سازمانی مؤثر در خودکشی کارکنان وظیفه، بی‌توجهی فرماندهان به مشکلات و شرایط روحی و جسمی کارکنان وظیفه بوده که از طریق مصاحبه فرماندهان و مشاوره مراکز روانشناسی در طول خدمت و همچنین نظارت و مهارت ارتباطی پدرا نه و حمایتی فرماندهان قابل پیشگیری می‌باشد.

واژگان کلیدی:

خودکشی، کارکنان وظیفه، پیشگیری.

^۱ دانشجوی دکترای عالی جنگ، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

^۲ عضو هیئت علمی و مدرس دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: feridoniranmehr57@gmail.com

مقدمه

واژه خودکشی برای نخستین بار در سال ۱۷۳۷م. توسط دفونتین فرانسوی به کار برده شد به طوری که این اصطلاح بعدها جزو لغات فرهنگستان آن کشور شد (سراج، ۱۳۹۲: ۳). در واقع خودکشی عمل و تلاشی آگاهانه و عمدی به منظور سر به نیست کردن خود به دست خود شخص است و می توان خودکشی را یک ناراحتی چندبعدی در انسان نیازمندی دانست که برای حل مسئله تعیین شده، خودکشی را بهترین راه حل تصور می کند تا از روبرو شدن با شرایط غیرقابل تحمل و نامساعد و دشوار زندگی فرار کند (سراج، ۱۳۹۲: ۵).

در تاریخ باستان برخی خودکشی ها پس از شکست در جنگ و ترس از اسیر شدن و برای فرار از شکنجه شدن، مثله شدن و به بردگی کشیدن شدن توسط دشمن، صورت می پذیرفته است. همچنین در طول تاریخ، جاسوس ها همواره با خود قرص هایی برای خودکشی حمل می کرده اند تا چنانچه دستگیر شدند، هم به جهت لو ندادن اطلاعات و هم شکنجه نشدن، خودکشی کنند (تاریخچه خودکشی/ fa.wikipedia.org).

اما بررسی خودکشی به عنوان یک پدیده اجتماعی و یکی از عوامل مرگ و میر در جهان، علی الخصوص در یکی دو دهه اخیر به دلیل افزایش آمارهای مربوط به خودکشی و تغییر گروه سنی قربانیان از میان سالان و سالمندان به نوجوانان و جوانان به ویژه سربازان، به طور خاص مورد توجه پژوهش گران، دولت مردان، جامعه شناسان و روان شناسان کشورهای مختلف قرار گرفته است.

مبانی نظری

تشریح و بیان مسأله

گسترش روزافزون خودکشی در سال های اخیر در گروه سنی جوانان، به خصوص در دوره سربازی، بر لزوم پرداختن جدی به این معضل اجتماعی بیش از پیش افزوده است. جوانان کشور در حساس ترین و بحرانی ترین مقطع زندگی، به منظور انجام خدمت سربازی به یگان های مختلف آجا اعزام می گردند. برخی از آنان بنا به دلایلی اقدام به خودکشی می نمایند که موجب اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به ساختار آجا می گردد. گفتنی است وضعیت موجود مرتبط با خودکشی کارکنان وظیفه آجا در سطح نامطلوب و غیر

رضایت‌بخش قابل ارزیابی است. (دبیرخانه پیشگیری از تخلفات و جرائم بازرسی آجا، ۱۳۹۷). بنابراین دغدغه محقق در انتخاب عنوان تحقیق جاری بدین جهت است که شکاف میان وضعیت موجود خودکشی کارکنان وظیفه آجا و وضعیت مطلوب مربوطه را با ارائه راه‌کارهایی، کاهش دهد.

هدف پژوهش

تبیین عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه آجا و راه‌کارهای پیش‌گیری از آن

سؤال پژوهش

عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه آجا و راه‌کارهای پیش‌گیری از آن چیست؟

فرضیه‌ها

به نظر می‌رسد عوامل سازمانی نظیر "عدم پر کردن اوقات فراغت کارکنان با مراسم‌های تفریحی و ورزشی و مذهبی، عدم نظارت فرماندهان، عدم رسیدگی به مشکلات کارکنان وظیفه، عدم برقراری ارتباط پدران فرماندهان با کارکنان وظیفه و..." بر خودکشی کارکنان وظیفه آجا تأثیرگذار بوده و احتمالاً پر کردن اوقات فراغت کارکنان با مراسم‌ها و خدمات تفریحی، ورزشی، مذهبی از سوی یگان، نظارت بیشتر فرماندهان، رسیدگی به مشکلات کارکنان وظیفه، برقراری ارتباط پدران فرماندهان و... در پیش‌گیری از خودکشی کارکنان وظیفه مؤثر می‌باشد.

اهمیت پژوهش

گسترش روزافزون خودکشی در یکی دو دهه اخیر و تغییر گروه سنی قربانیان از میان‌سالان به جوانان (به‌خصوص در دوره سربازی)، به‌طور خاص موردتوجه روان‌شناسان کشورهای مختلف قرارگرفته و بر لزوم پرداختن جدی به این معضل اجتماعی بیش‌ازپیش افزوده است. (خبرنامه وزارت اطلاعات، ۱۳۸۱: ۲۸). نظربه اینکه اسلام، عمل خودکشی را برابر آیه ۲۹ و ۳۰ سوره نساء و آیه ۳۳ سوره اسراء، مذموم و گناهی نابخشودنی و حرام اعلام نموده و برای مرتکب آن، کیفر اخروی وعده داده است لذا با نگرش به اهمیت این موضوع در جامعه و نیروهای مسلح و با بهره‌گیری از جملات کلیدی همچون: علاج واقعه را قبل از وقوع باید کرد یا پیش‌گیری بهتر و کم‌هزینه‌تر و آسان‌تر از درمان، امید است فرماندهان با شناخت عوامل درون‌سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه و راهکارهای پیش‌گیری از آن، درجهت کاهش

آمار خودکشی و حفظ سرمایه‌های انسانی، حفظ جایگاه و منزلت و وجهه آجا در بین مردم و کاهش دغدغه خانواده‌ها در امانتداری فرزندان آن‌ها، گام‌های بلندی را بردارند.

ضرورت پژوهش

عدم توجه کافی و به‌موقع به معضل خودکشی کارکنان وظیفه و حتی نپرداختن به آن، موجب عدم مشخص شدن زوایای پنهان این پدیده شوم اجتماعی در بین یگان‌های تابعه آجا شده و این مشکل کماکان به‌صورت یک دغدغه خاطر برای فرماندهان و مسئولین، به قوت خود باقی خواهد ماند و هم‌چنین آثار سوء ذیل را به دنبال خواهد داشت:

۱. به وجود آمدن خسارات جانی و از بین رفتن سرمایه‌های اجتماعی
 ۲. خدشه‌دار شدن وجهه آجا (اشاعه تبلیغات منفی و تخریب اذهان عمومی نسبت به ساختار آجا)

۳. آسیب روحی رسیدن به خانواده‌ها و اقوام و خویشان و دوستان این عزیزان

پیشینه تحقیق

از سال ۱۳۸۳ ه. ش به بعد تحقیقاتی از سوی سرهنگ علیرضا کلهری، سرهنگ علیرضا کشاورز، سرهنگ سعید نوری، سرهنگ سیروس نیک‌بخش پیرامون عوامل موثر بر خودکشی کارکنان وظیفه صورت پذیرفته است که اشتراک نظر و جمع‌بندی عوامل سازمانی موثر بر خودکشی کارکنان وظیفه مواردی بشرح ذیل اعلام گردیده است:

- میزان سختی خدمت
- عدم تطبیق شرایط جغرافیایی و امکانات محل سکونت با امکانات محیطی و شرایط اقلیمی و جغرافیایی محیط خدمت
- مشکلات روحی و روانی کارکنان وظیفه و بی‌توجهی فرماندهان به این‌گونه مشکلات
- عدم بینش و آگاهی کافی فرماندهان به علم روانشناسی و شخصیت‌شناسی
- عدم انتقال به‌موقع کارکنان وظیفه متأهل و مجرد مشکل دار به نزدیکترین یگان محل سکونت

خودکشی از دیدگاه قرآن کریم

صریح‌ترین آیه‌ای که در قرآن در زمینه خودکشی می‌تواند مورد استناد قرار گیرد، آیه ۲۹ سوره نساء است که در آن خداوند می‌فرماید: "وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بَكْمَ رَحِيمًا"؛

خودتان را نکشید، به‌درستی که خداوند نسبت به شما مهربان است (علامه طباطبایی، ۱۳۶۳: ۵۰۶).

البته غیر از آیه مذکور، آیه ۳۳ سوره اسراء و آیه ۶۸ سوره فرقان نیز به‌نوعی دلالت بر حرمت خودکشی دارد.

خودکشی از دیدگاه دین اسلام

احادیث و روایات متعددی درباره مذمت خودکشی وارد شده است. به‌طوری‌که صاحبان این عمل اهل جهنم قلمداد شده و بهشت برای آن‌ها حرام شمرده شده است در ضمن خودکشی جزو گناهان کبیره محسوب می‌شود و انجام آن حرام است. (علامه طباطبایی، ۱۳۵۰: ۵۰۵)

امام صادق (علیه‌السلام) فرمود: هر کس عمداً خود را بکشد، در آتش جهنم، جاویدان معذب خواهد بود (علامه طباطبایی، ۱۳۵۰: ۵۰۵).

از رسول اکرم (صلی‌الله‌و‌علیه‌و‌آله‌و‌سلم) آمده است که هرکس خود را به‌گونه‌ای در دنیا بکشد،

به همان‌گونه در روز قیامت عذاب خواهد شد. (متقی‌هندی، ۱۴۰۱ق: ۳۶)

حضرت علی (علیه‌السلام) فرموده‌اند: مؤمن ممکن است به هر نوع مرگی بمیرد؛ اما خودکشی نمی‌کند (شاهین‌فرد، ۱۳۹۵: ۶۳).

حتی برخی از گروه‌های اهل سنت مانند حنبلی‌ها کسی را که خودکشی می‌کند کافر دانسته و نماز میت را برای او واجب نمی‌دانند (علامه طباطبایی، ۱۳۵۰: ۵۰۶).

علائم هشداردهنده خودکشی (شاخص‌های مهم رفتاری قبل از خودکشی):

آشنایی فرماندهان و کارکنان نظامی با علائم رفتاری و کلامی خودکشی می‌تواند نقش مؤثری در پیش‌گیری از خودکشی داشته باشد.

احساسات

ناامیدی شدید، درماندگی، بی‌ارزشی، احساس گناه، غم و اندوه و افسردگی و اضطراب

رفتارها

گوشه‌گیری و کناره‌گیری از دوستان و فعالیت‌های اجتماعی، غیبت و فرارهای غیرموجه، وجود آثار خودزنی بر روی بدن، بی‌انگیزه بودن و بی‌تفاوتی، بذل و بخشش ناگهانی اموال

تغییرات

کاهش انرژی، از دست دادن علاقه نسبت به فعالیت‌های لذت‌بخش و تفریحات، افزایش مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی، عدم توجه به وضعیت ظاهری، افت شدید کارکرد شغلی و تحصیلی، تغییر در الگوی خواب (بی‌خوابی، پرخوابی، کم‌خوابی، کابوس‌ها)، تغییر در عادات خوردن (بی‌اشتهایی، پراشتهایی و کاهش وزن) (اسلامی نسب، ۱۳۷۱: ۲۶۰).

تهدیدها

تهدید غیرمستقیم راجع به مرگ و خودکشی (مانند: به‌زودی از شر من راحت می‌شوید). (آقاجانی، ۱۳۹۶: ۱۲)، تهدید مستقیم درباره‌ی خودکشی و مرگ و نیستی (التاویلا، ۱۳۷۴: ۲۰۸)

عوامل درون‌سازمانی مؤثر در خودکشی کارکنان

• غیرقابل تحمل بودن سختی‌های خدمت در نظام و ناسازگاری کارکنان وظیفه با آن (سخت‌گیری انضباطی و روابط خشونت‌آمیز و رفتارهای توهین‌آمیز و تند و بدخلقی فرماندهان / فقدان آزادی در محیط‌های نظامی / استرس‌زا بودن محیط‌ها و سازمان‌های نظامی / خدمت در مناطق بد آب‌وهوا و کمتر توسعه‌یافته / واگذاری پست‌های طاقت‌فرسا و کارهای سخت به آنان) (انیسی، ۱۳۸۴).

• دوری از خانواده برای اولین بار و عدم بومی‌سازی آنان (دورکیم، ۱۳۷۸: ۴۸).
• تحقیر و تمسخر سربازان درملاءعام و شکسته شدن غرور سربازانو بی‌احترامی به شخصیت آنان

بی‌توجهی فرماندهان به مشکلات و شرایط روحی کارکنان وظیفه و عدم توجه و عدم برقراری ارتباط عاطفی فرمانده با زیردست (شریعتی، ۱۳۸۰: ۷۱).

• نبود مراکز مشاوره و مددکاری در پادگان‌ها یا عدم توجه به نظریه‌های مرکز (شفیعی، ۱۳۷۹: ۱۲۰)

• در دسترس بودن آسان سلاح
• عدم انتقال به‌موقع کارکنان وظیفه متأهل یا کارکنان مجرد و مشکل‌دار به شهر محل سکونت
• ترس از تنبیه به جهت خلاف‌کاری (ایرانمهر، ۱۳۹۷: ۵۵)

خودکشی‌های حادث شده کارکنان وظیفه در یکی از نیروها در ۱۰ سال اخیر

جدول (۱) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس وسیله خودکشی

	قرص برنج	حلق آویز	اسلحه	چاقو	مایع مشکوک	پرش از ارتفاع
تعداد خودکشی	۸	۱۳	۲۳	۱	۳	۱
درصد فراوانی	٪۱۶	٪۲۷	٪۴۷	٪۲	٪۶	٪۲

جدول (۲) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس متاهل یا مجرد بودن

	سربازان مجرد	سربازان متاهل
تعداد خودکشی	۴۷	۲
درصد فراوانی	٪۹۶	٪۴

جدول (۳) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس مدرک تحصیلی

	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم
تعداد خودکشی	۱	۱	۲۸	۱۹
درصد فراوانی	٪۲	٪۲	٪۵۷	٪۳۹

جدول (۴) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس فصول سال

	بهار	تابستان	پاییز	زمستان
تعداد خودکشی	۱۰	۱۲	۱۵	۱۲
درصد فراوانی	٪۲۲	٪۲۴	٪۳۰	٪۲۴

جدول (۵) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس زمان خودکشی

	قبل از ظهر	بعد از ظهر
تعداد خودکشی	۱۶	۳۳
درصد فراوانی	٪۳۳	٪۶۷

جدول (۶) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس یگان داخل یگان یا خارج یگان بودن

خارج یگان	داخل یگان	
۱۳	۳۶	تعداد خودکشی
٪۲۷	٪۷۳	درصد فراوانی

جدول (۷) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس طول خدمت

۶ ماهه اول	۶ ماهه دوم	۶ ماهه سوم	۶ ماهه چهارم	
۲۱	۱۴	۱۰	۴	تعداد خودکشی
٪۴۳	٪۲۹	٪۲۰	٪۸	درصد فراوانی

جدول (۸) تقسیم‌بندی ۴۹ مورد خودکشی حادث شده بر اساس عامل خودکشی

مشکلات خانوادگی	مشکلات شخصی	مشکلات اجتماعی	مشکلات سازمانی	
۱۹ نفر	۲۳ نفر	۲ نفر	۵ نفر	تعداد خودکشی
٪۳۹	٪۴۷	٪۴	٪۱۰	درصد فراوانی

روش‌شناسی

نوع تحقیق کاربردی، روش اجرای تحقیق علی و رویکرد تحقیق کمی/کیفی، روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها، به صورت کیفی (برای هدف تحقیق) و کمی (برای فرضیه تحقیق) می‌باشد. روش‌های جمع‌آوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای بوده و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات مشتمل بر مطالعه اسناد و مدارک، مصاحبه و پرسشنامه بوده است. جامعه آماری عبارت خواهد بود از کلیه فرماندهان قرارگاه‌های سربازی آجا که در یگان آن‌ها در سه سال اخیر، خودکشی به وقوع پیوسته است. جامعه آماری به تعداد ۶۰ نفر.

تجزیه و تحلیل

تجزیه تحلیل کیفی

هدف: تبیین عوامل سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه آجا و راهکارهای پیش‌گیری از آن

- **گام اول: جمع‌بندی اطلاعات** مرتبط با هدف بر اساس نظر صاحب‌نظران و مطالعه اسناد و مدارک از طریق پالایش و تلخیص و در نهایت نمایش داده‌ها
- **گام دوم: پردازش اطلاعات** جمع‌آوری شده از صاحب‌نظران و اسناد و مدارک در رابطه با هدف از طریق تقاطع و تقارب و تبیین
- **گام سوم: قضاوت (تصمیم‌گیری):** نظریه و قضاوت و تفسیر محقق برای رسیدن به هدف تحقیق بر اساس گام دوم
- با اعمال سه گام اشاره شده بالا، علل سازمانی مؤثر بر خودکشی کارکنان وظیفه به شرح ذیل می‌باشد:
- بی‌توجهی فرماندهان به مشکلات و شرایط روحی کارکنان وظیفه
- عدم مصاحبه و دیدار چهره به چهره فرماندهان با کارکنان وظیفه به‌منظور رسیدگی به مشکلات آنان و شناسایی افراد مشکل دار و افسرده
- عدم پر کردن اوقات فراغت کارکنان وظیفه
- نبود مراکز مشاوره و مددکاری در پادگان‌ها یا عدم توجه به نظریه‌های مرکز مشاوره
- سختی‌های خدمت و همچنین ناسازگاری کارکنان وظیفه با انضباط نظامی و محیط نظامی به دلیل فرمان‌برداری بی‌چون و چرا و فقدان آزادی در محیط‌های نظامی و استرس‌زا بودن محیط‌های نظامی بدلیل عدم ارتباط عاطفی فرمانده با زیر دست
- عدم رضایت کارکنان وظیفه از خدمت به دلیل میزان فعالیت سربازان و سخت‌گیری خارج از توان کارکنان وظیفه
- عدم توجه به توانایی‌ها و شرایط روحی و جسمی افراد در واگذاری مسئولیت‌ها و پست‌های طاقت‌فرسا و کارهای سخت، بهره‌گیری بیش از حد توان کارکنان وظیفه و ایجاد خستگی در آنان
- گم‌کردن بیش از حد کارکنان وظیفه در پست‌های نگهبانی
- عدم استراحت کافی سربازان و فشار بیش از حد به کارکنان وظیفه
- عدم اعزام به مرخصی یا تاخیر چند ماهه در اعزام کارکنان وظیفه به مرخصی

- عدم انتقال به موقع کارکنان وظیفه متأهل (به دلیل مشکلات عاطفی و دوری از همسر و فرزندان و محل سکونت) و هم چنین عدم انتقال کارکنان وظیفه مجرد و مشکل دار
- تنبیهات بدنی نامناسب یا برخوردها و رفتارهای تند و خشونت آمیز و سلیقه‌ای و توهین آمیز

مسئولین و فرماندهان به همراه تبعیض و بی عدالتی

- سابقه قبلی اقدام به خودکشی در طول خدمت
- عدم نظارت کافی از سوی فرماندهان و پاسبخش‌ها در ساعات غیر اداری
- تحقیر و تمسخر سربازان در ملاعام و شکنندن غرور آنان یا توهین فرماندهان به شخصیت افراد و عدم توجه به مسائل قومیتی مذهبی و...
- در دسترس بودن سلاح
- غیر قابل تحمل بودن زندگی پادگانی به خاطر محرومیت از هرگونه وسایل آسایش و امکانات
- رفاهی و زیستی مناسب و عدم توجه جدی به روحیه و رفاه و تقویت کیفی و کمی تغذیه کارکنان
- نامناسب بودن وضعیت روانی برخی کارکنان وظیفه و تعارض و درگیری و روابط خشونت آمیز با دیگر سربازان و مسئولان مافوق
- ترس از تنبیه به جهت خلاف کاری

از جمله راه‌های پیش‌گیری از خودکشی در حوزه سازمانی به شرح ذیل می‌باشد:

- فرمانده به مشکلات سربازان گوش فرا داده و در جهت رفع مشکل گام بردارد.
- فرمانده شناخت دقیقی از سربازان در معرض خطر یعنی شناخت دقیقی از خصوصیات، توانایی‌ها، مسائل و مشکلات سربازان خود داشته باشد.
- پر نمودن اوقات فراغت افراد وظیفه با فراهم آوردن امکانات فرهنگی، ورزشی و تفریحی
- تلاش در کاهش عوامل تنش‌زای محیطی و سازمان‌ها
- آموزش بهداشت روانی از طریق رسانه‌های گروهی
- مورد شناسایی قرار دادن افراد و متناسب با محیط زیستی، خدمات مشاوره‌ای انجام دهیم.
- ایجاد و تشکیل دوایر و مراکز مشاوره‌ای در سطح جامعه

- وجود آسایشگاه مناسب جهت استراحت جسم و روان افراد وظیفه
- تقسیم کار افراد وظیفه به تناسب دانش علمی و وضعیت جسمانی و روحی آنان
- آموزش و توجیه فرماندهان و مسئولین یگان‌های خدماتی و پادگانی و مربیان آموزشی
- برخورد مناسب و قانونی با افراد خودزن
- کمک‌های مالی قابل توجه به افراد بی‌بضاعت خصوصاً افراد وظیفه
- فرمانده به پرورش روحیه همبستگی و اتحاد در بین سربازان خود پردازد.
- فرمانده دارای برنامه‌های خاصی در زمینه پیش‌گیری از خودکشی باشد.
- فرمانده با علائم هشدار دهنده و خطر ساز خودکشی آشنایی کامل داشته و راه‌های مقابله با آنها را فرا بگیرد. و به سربازان یگان، این علائم و نحوه برخورد با آنها را آموزش دهد.
- فرمانده میزان آگاهی خود را از اختلالات روانی با شرکت در جلسات آموزش بهداشت روانی افزایش دهد.
- فرمانده سیستم مراقبت از دوست را در سربازان تشویق و ترغیب نماید.
- فرمانده باید هم رزمان سرباز را در جریان افکار خودکشی گرایانه سرباز مشکوک قرار دهد تا سربازان دیگر فرمانده را در جهت پیش‌گیری از خودکشی سرباز مشکل دار کمک نمایند.
- آشنایی فرمانده با نشانه‌های افسردگی و در نتیجه مداخله فوری در جهت ارجاع سربازان مشکل دار به مراکز فوریت روان‌پزشکی و مشاوره
- فرمانده سربازان یگان را تهدید، تنبیه و تحقیر ننموده و فشار روانی زیادی بر آنان وارد نکند.

تجزیه تحلیل کمی

تجزیه و تحلیل کمی توصیفی فرضیه و سؤالات پرسشنامه مرتبط با آن

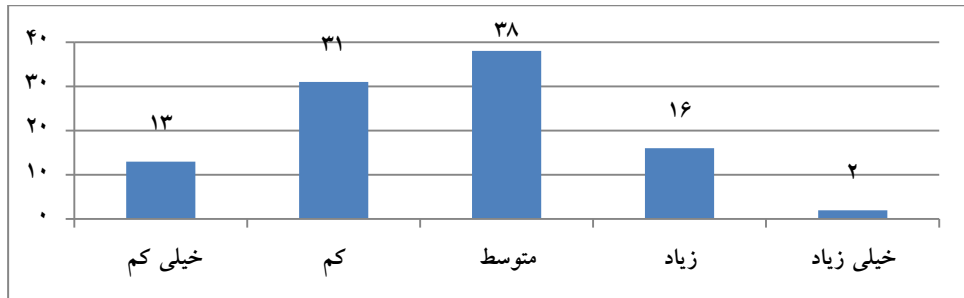
به منظور تجزیه و تحلیل توصیفی اطلاعات مربوط به تأثیر فرضیه، تعداد ۱۱ پرسش مطرح و از جامعه نمونه نظرخواهی گردید که نتایج به شرح جداول و نمودارهای زیر می‌باشد.

توجه: برای هر سؤال جدول توزیع فراوانی و نمودار درصد فراوانی رسم گردیده است.

سؤال ۱: به نظر جنابعالی عدم واگذاری مسئولیت‌های مناسب با روحیات کارکنان به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۹) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال یکم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱	۱۰	۲۳	۱۹	۸	۶۰
درصد فراوانی	٪۲	٪۱۶	٪۳۸	٪۳۱	٪۱۳	٪۱۰۰

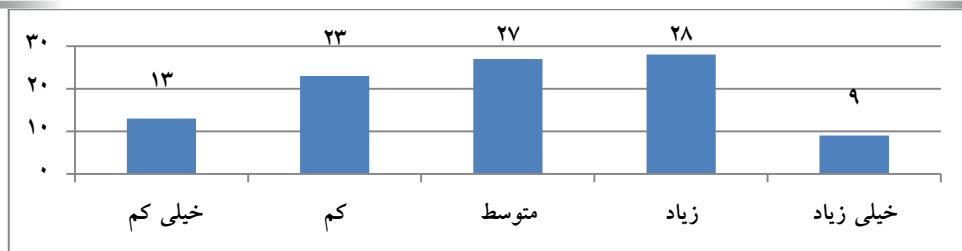

نمودار (۱) نمودار میله‌ای سوال یکم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۱۸ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عدم واگذاری مسئولیت‌های مناسب با روحیات کارکنان را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۳۸ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۴۴ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند. سؤال ۲: به نظر جنابعالی عدم وجود برنامه‌های ورزشی در یگان‌ها به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۰) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال دوم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۵	۱۷	۱۶	۱۴	۸	۶۰
درصد فراوانی	٪۹	٪۲۸	٪۲۷	٪۲۳	٪۱۳	٪۱۰۰

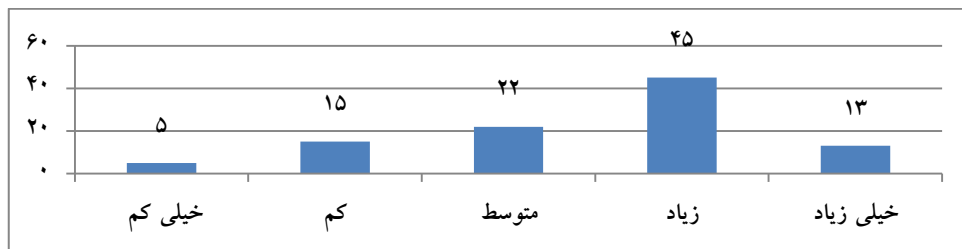
نمودار (۲) نمودار میله‌ای سوال دوم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۳۷ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عدم وجود برنامه‌های ورزشی در یگان‌ها را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۲۷ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۳۶ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۳: به نظر جنابعالی عدم نظارت کافی از سوی فرماندهان در ساعات خارج از وقت اداری به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۱) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال سوم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۸	۲۷	۱۳	۹	۳	۶۰
درصد فراوانی	٪۱۳	٪۴۵	٪۲۲	٪۱۵	٪۵	٪۱۰۰

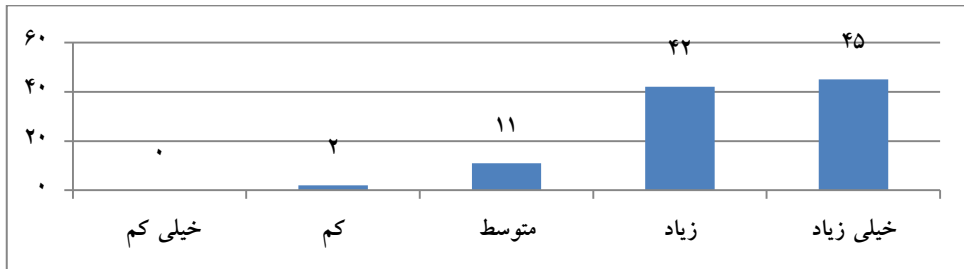
نمودار (۳) نمودار میله‌ای سوال سوم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۵۸ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عدم نظارت کافی از سوی فرماندهان در ساعات خارج از وقت اداری را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۲۲ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۲۰ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۴: به نظر جنابعالی اهمیت ندادن به مراکز مشاوره و گروه‌های پیش‌گیری از جرائم در یگان‌ها به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۲) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال چهارم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۲۷	۲۵	۷	۱	۰	۶۰
درصد فراوانی	%۴۵	%۴۲	%۱۱	%۲	%۰	%۱۰۰

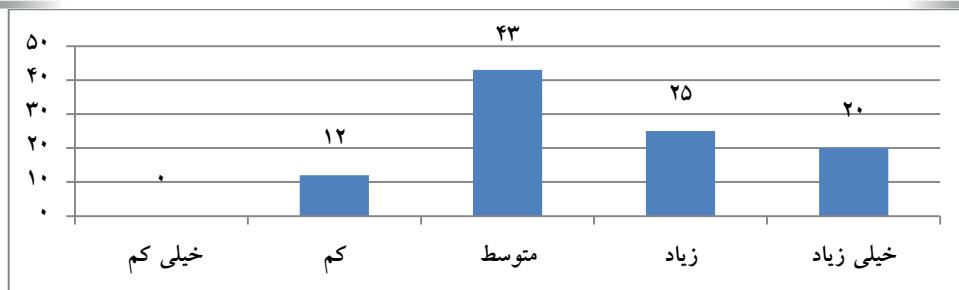

نمودار (۴) نمودار میله‌ای سوال چهارم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۸۷ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر اهمیت ندادن به مراکز مشاوره و گروه‌های پیش‌گیری از جرائم در یگان‌ها را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۱۱ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۲ درصد پایین می‌دانند. سؤال ۵: به نظر جنابعالی عدم سخنرانی‌های مذهبی و عدم بالا بودن سطح آگاهی مذهبی کارکنان در یگان‌ها به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۳) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال پنجم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۲	۱۵	۲۶	۷	۰	۶۰
درصد فراوانی	%۲۰	%۲۵	%۴۳	%۱۲	%۰	%۱۰۰

نمودار (۵) نمودار میله‌ای سوال پنجم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۴۵ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عدم سخنرانی‌های مذهبی و عدم بالا بودن سطح آگاهی مذهبی کارکنان در یگان‌ها را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۴۳ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۱۲ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۶: به نظر جنابعالی عدم مصاحبه مستقیم فرمانده با کارکنان وظیفه و آشنایی و توجه به مشکلات و روحیات آنان به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۴) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال ششم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۶	۲۹	۱۳	۲	۰	۶۰
درصد فراوانی	٪۲۷	٪۴۸	٪۲۲	٪۳	٪۰	٪۱۰۰

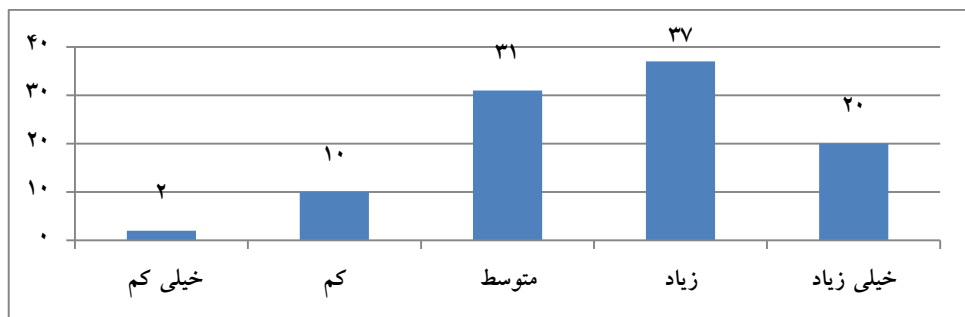
نمودار (۶) نمودار میله‌ای سوال ششم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۷۵ درصد پاسخ دهندگان تأثیر عدم مصاحبه مستقیم فرمانده با کارکنان وظیفه و آشنایی و توجه به مشکلات و روحیات آنان را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۲۲ درصد پاسخ دهندگان متوسط و ۳ درصد پاسخ دهندگان پایین می دانند.

سؤال ۷: به نظر جنابعالی عدم اعزام به مرخصی استحقاقی و به موقع از سوی فرماندهان به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۵) پاسخ مصاحبه شوندگان به سوال هفتم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۲	۲۲	۱۹	۶	۱	۶۰
درصد فراوانی	۲۰٪	۳۷٪	۳۱٪	۱۰٪	۲٪	۱۰۰٪

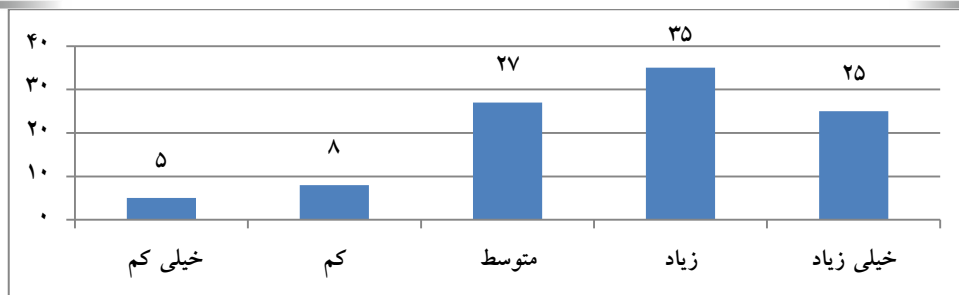
نمودار (۷) نمودار میله ای سوال هفتم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۵۷ درصد پاسخ دهندگان تأثیر عدم اعزام به مرخصی استحقاقی و به موقع از سوی فرماندهان را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۳۱ درصد پاسخ دهندگان متوسط و ۱۲ درصد پایین می دانند.

سؤال ۸: به نظر جنابعالی در دسترس بودن سلاح به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۶) پاسخ مصاحبه شوندگان به سوال هشتم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۵	۲۱	۱۶	۵	۳	۶۰
درصد فراوانی	۲۵٪	۳۵٪	۲۷٪	۸٪	۵٪	۱۰۰٪

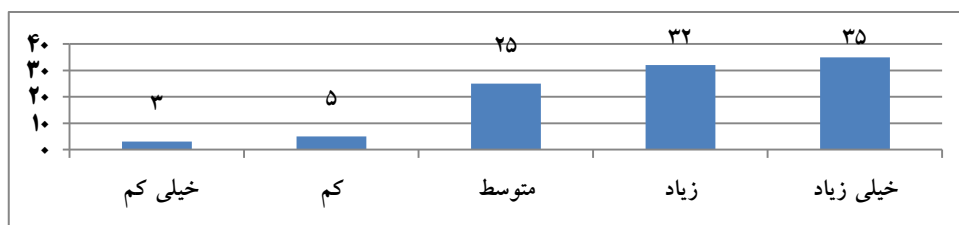
نمودار (۸) نمودار میله‌ای سوال هشتم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۶۰ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر در دسترس بودن سلاح را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۲۷ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۱۳ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۹: به نظر جنابعالی عملکرد نادرست و رفتار سخت‌گیرانه مسئولین و فرماندهان به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۷) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال نهم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۲۱	۱۹	۱۵	۳	۲	۶۰
درصد فراوانی	٪۳۵	٪۳۲	٪۲۵	٪۵	٪۳	٪۱۰۰

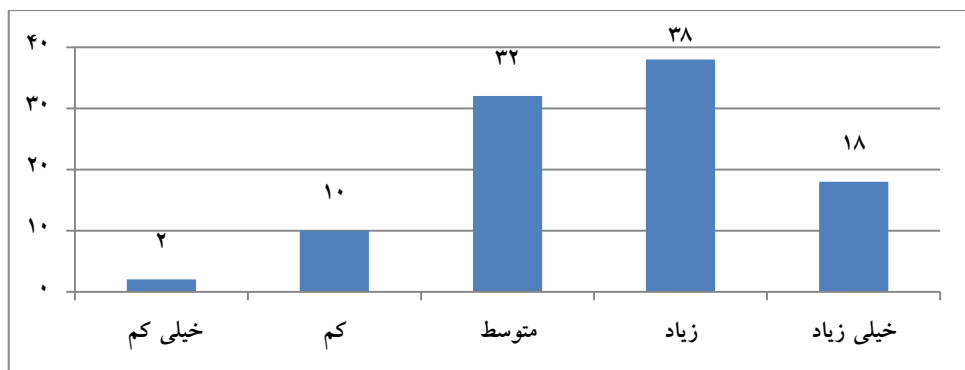
نمودار (۹) نمودار میله‌ای سوال نهم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۶۷ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عملکرد نادرست و رفتار سخت‌گیرانه مسئولین و فرماندهان را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۲۵ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۸ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۱۰: به نظر جنابعالی عدم وجود برنامه‌های مفرح و شاد و نگرش به اوقات فراغت کارکنان در ساعت غیر خدمت در یگان به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۸) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال دهم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۱	۲۳	۱۹	۶	۱	۶۰
درصد فراوانی	%۱۸	%۳۸	%۳۲	%۱۰	%۲	%۱۰۰

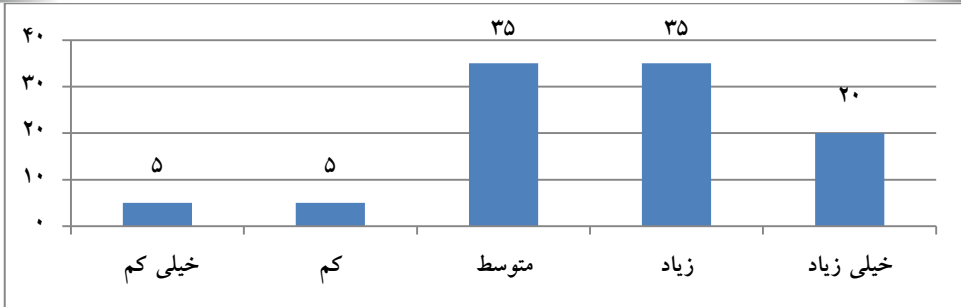
نمودار (۱۰) نمودار میله‌ای سوال دهم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به‌عمل‌آمده ۵۶ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر عدم وجود برنامه‌های مفرح و شاد و نگرش به اوقات فراغت کارکنان در ساعت غیر خدمت در یگان را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۳۲ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۱۲ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

سؤال ۱۱: به نظر جنابعالی شرایط سخت خدمتی در مناطق محروم و بد آب‌وهوا و عدم سازگاری با محیط خدمتی به چه میزان برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه تأثیر دارد؟

جدول (۱۹) پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سوال یازدهم

طیف	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	جمع
فراوانی	۱۲	۲۱	۲۱	۳	۳	۶۰
درصد فراوانی	%۲۰	%۳۵	%۳۵	%۵	%۵	%۱۰۰

نمودار (۱۱) نمودار میله‌ای سوال یازدهم

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: با توجه به محاسبات به عمل آمده ۵۵ درصد پاسخ‌دهندگان تأثیر شرایط سخت خدمتی در مناطق محروم و بد آب‌وهوا و عدم سازگاری با محیط خدمتی را برافزایش خودکشی کارکنان وظیفه را بالا، ۳۵ درصد پاسخ‌دهندگان متوسط و ۱۰ درصد پاسخ‌دهندگان پایین می‌دانند.

جدول (۲۰) جدول نمره‌های مربوط به گویه‌های متغیر عوامل سازمانی

گویه‌ها (شماره سؤالات مرتبط با فرضیه)	۱	۲	۳	۴	۵
۱	۱۰	۲۳	۱۹	۸	
۲	۵	۱۷	۱۶	۱۴	۸
۳	۸	۲۷	۱۳	۹	۳
۴	۲۷	۲۵	۷	۱	۰
۵	۱۲	۱۵	۲۶	۷	۰
۶	۱۶	۲۹	۱۳	۲	۰
۷	۱۲	۲۲	۱۹	۶	۱
۸	۱۵	۲۱	۱۶	۵	۳
۹	۲۱	۱۹	۱۵	۳	۲
۱۰	۱۱	۲۳	۱۹	۶	۱
۱۱	۱۲	۲۱	۲۱	۳	۳
میانگین (با تقریب گرد کردن)	۱۲	۲۱	۱۷	۷	۳

در جدول ملاحظه می‌گردد که به‌طور میانگین نفرات پاسخ‌دهنده به گویه‌های متغیر عوامل سازمانی؛ تعداد ۳ نفر پاسخ خیلی کم، تعداد ۷ نفر پاسخ کم، تعداد ۱۷ نفر پاسخ متوسط، تعداد ۲۱ نفر پاسخ زیاد و تعداد ۱۲ نفر پاسخ خیلی زیاد را انتخاب نموده‌اند. نظر به اینکه از مجموع ۶۰ نفر، ۳۳ نفر پاسخ بالای متوسط داده‌اند بنابراین می‌توان اذعان داشت که "عوامل سازمانی برخوردکشی کارکنان وظیفه تاثیر بالایی دارند".

نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق در رابطه با فرضیه

به‌طور میانگین از بین نفرات پاسخ‌دهنده به گویه‌های متغیر عوامل سازمانی؛ تعداد ۳۳ نفر از ۶۰ نفر پاسخ زیاد و خیلی زیاد را انتخاب نموده‌اند. که نشانگر تأثیر بالای عوامل سازمانی بر برخوردکشی کارکنان وظیفه می‌باشد.

نتایج تحقیق در رابطه با هدف

مهم‌ترین عوامل سازمانی مؤثر در برخوردکشی کارکنان وظیفه مواردی به شرح ذیل می‌باشد:

- بی‌توجهی فرماندهان به مشکلات و شرایط روحی کارکنان وظیفه
- عدم دیدار چهره به چهره فرماندهان با کارکنان وظیفه به‌منظور شناسایی افراد مشکل‌دار و افسرده

- نبود مراکز مشاوره و مددکاری در پادگان‌ها یا عدم توجه به نظریه‌های مرکز مشاوره
- سختی‌های خدمت و هم‌چنین ناسازگاری کارکنان وظیفه با انضباط نظامی و استرس‌زا بودن محیط‌های نظامی به دلیل عدم ارتباط عاطفی فرمانده با زیردست
- عدم توجه به توانایی‌ها و شرایط روحی و جسمی افراد در واگذاری مسئولیت‌ها و پست‌های

نگهبانی طاقت‌فرسا و کارهای سخت

- تأخیر چندماهه در اعزام کارکنان وظیفه به مرخصی
- عدم بومی‌سازی یا عدم انتقال به‌موقع کارکنان وظیفه متأهل (به دلیل مشکلات عاطفی و دوری

از همسر و فرزندان و محل سکونت) و هم‌چنین عدم انتقال کارکنان وظیفه مجرد و مشکل‌دار

- تنبیهات بدنی نامناسب یا برخوردها و رفتارهای تند و خشونت‌آمیز و سلیقه‌ای و توهین‌آمیز

مسئولین و فرماندهان به‌همراه تبعیض و بی‌عدالتی

- عدم نظارت کافی از سوی فرماندهان و پاس‌بخش‌ها در ساعات غیر اداری
- تحقیر و تمسخر سربازان درملاءعام و شکنندن غرور آنان یا توهین فرماندهان به شخصیت افراد

و عدم توجه به مسائل قومیتی مذهبی و...

- در دسترس بودن سلاح

- نامناسب بودن وضعیت روانی برخی کارکنان وظیفه

راه‌کارهای پیش‌گیری از خودکشی در خصوص برطرف نمودن عوامل سازمانی مؤثر بر خودکشی

- فراهم کردن فضای دوستی با رعایت ادب و حفظ کرامت انسان‌ها در سازمان‌های نظامی
- اهمیت دادن فرماندهان به نظریه‌های مرکز مشاوره در خصوص سربازان مشکل‌دار
- تعیین یک‌زمان خاص از سوی فرماندهان درخصوص رسیدگی به مشکلات سربازان
- توجه فرماندهان به توانایی‌های روحی و جسمی افراد در واگذاری مسئولیت‌ها
- برخورد عاطفی و حمایت‌گرایانه و دلسوزانه از سوی فرماندهان نسبت به کارکنان وظیفه
- تعویض سربازان پاسدار هر ۴ یا ۶ ماه یک‌بار با سربازان خدماتی
- عدم به‌کارگیری سربازها در مشاغل نگهداری، حداقل تا ۴۸ ساعت بعد از بازگشت از مرخصی
- بومی‌سازی کارکنان وظیفه متأهل و مشکل‌دار
- غربالگری سربازان مشکل‌دار در بدو ورود و تحت نظر گرفتن آنان و معرفی آنان به روان‌پزشک و گماردن آنان در مشاغل با سلاح و مهمات و پرخطر
- فرستادن سربازان به مرخصی حداکثر هر ۳ ماه یک‌بار
- عدم برخورد سلیقه‌ای و نابجای فرماندهان و بالا بردن علم مدیریت و روان‌شناسی
- خوشایندسازی محیط خدمت و پر کردن اوقات فراغت از طریق مسابقات علمی و ورزشی و مذهبی و کتاب‌خوانی و اردوهای سیاحتی و زیارتی و...

پیشنهادهای

- مدیریت تربیت‌بدنی بایستی با فراهم نمودن امکانات و تجهیزات ورزشی در یگان‌ها و همچنین برگزاری مسابقات ورزشی، نسبت به پر کردن اوقات فراغت کارکنان وظیفه اقدام نماید.
- ریاست عقیدتی سیاسی بایستی با برگزاری مسابقات فرهنگی و کتاب‌خوانی و همچنین برگزاری اردوهای سیاحتی و زیارتی و برگزاری جشن‌ها در اعیاد و مناسبت‌های مختلف نسبت به پر کردن اوقات فراغت کارکنان وظیفه اقدام نماید.
- ریاست عقیدتی سیاسی بایستی نسبت به تقویت ایمان و عقیده کارکنان وظیفه و آگاه‌سازی کارکنان موصوف در خصوص آیات و روایات و احادیث مرتبط با حرام بودن عمل خودکشی در اسلام و همچنین مجازات‌های اخروی مرتبط با خودکشی اقدام نماید.
- ریاست اداره بهداشت و درمان بایستی نسبت به راه‌اندازی مراکز مشاوره در پادگان‌ها اقدام نموده و این مراکز بایستی در بدو ورود، کلیه سربازان را (به لحاظ تیپ شخصیتی و اختلالات روحی) مورد غربالگری قرار داده و فرماندهان قرارگاه‌های سربازی بایستی به نظریه‌های مرکز مشاوره توجه نموده و توصیه‌های آن‌ها را بکار ببندند.
- ریاست اداره بهداشت و درمان بایستی نسبت به آموزش مهارت‌های زندگی در یگان‌ها اقدام نماید. (مهارت‌هایی که یک سرباز بتواند به واسطه آن هیجان‌های منفی خود را کنترل و مدیریت کند و همچنین احساس بی‌ارزشی یا شکست در زندگی یا پوچی و بی‌هدفی و ناامیدی و یاس و بدبینی نسبت به آینده نداشته باشد و همچنین آموزش مهارت‌های لازم برای حل مشکلات روزمره و حل مسائل بین فردی و همچنین سازگاری با محیط‌های جدید)
- ریاست بازرسی و ایمنی بایستی طی بخشنامه‌ای کلیه بازرسی یگان‌ها را موظف به انجام تست اعتیاد از کارکنان مشکوک به اعتیاد بنماید.
- معاونت نیروی انسانی بایستی نسبت به بومی‌سازی و انتقال به موقع کارکنان وظیفه متأهل و هم‌چنین کارکنان وظیفه مجرد و مشکل‌دار اقدام نماید.
- مدت‌آمین حفاظتی بایستی طی بخشنامه‌ای کلیه یگان‌ها را موظف به تعویض جای سربازان خدماتی و پاسدار را باهم هر ۴ ماه یک‌بار بنماید.

- فرماندهان قرارگاه‌های سربازی در یگان‌ها، بایستی با انجام مصاحبه و دیدار چهره به چهره، توجه بیش‌ازپیش به مشکلات و شرایط روحی کارکنان وظیفه داشته و افراد مشکل‌دار و افسرده را شناسایی نمایند و مراقبت ویژه به عمل آورند.
- فرماندهان قرارگاه‌های سربازی، بایستی ارتباط عاطفی و برخوردی دلسوزانه و پدرانه با زیردست داشته و این توجه می‌بایستی مثبت و حمایت‌گرا باشد.
- فرماندهان بایستی بعد از بازگشت از مرخصی سالیانه، فرار یا غیبت یا قبل از اعزام به زندان، سربازان را مورد مصاحبه قرار داده و عنداللزوم به مراکز مشاوره ارجاع دهند. و همچنین حداقل تا ۴۸ ساعت از گماردن آنان به نگهبانی و پاسداری خودداری نمایند.
- فرماندهان بایستی حداکثر هر ۳ ماه یک‌بار نسبت به اعزام به مرخصی سربازان اقدام نمایند.
- فرماندهان بایستی در ساعات غیر اداری، از طریق بازدیدهای غیرمترقبه یا با به‌کارگیری نفر شیفت پایور در ساعت غیر اداری یا با همکاری سربازان رابط و همیار و پاس‌بخش‌ها، نظارت کافی بر یگان و سربازان زیرمجموعه داشته باشند.
- فرماندهان بایستی میزان آگاهی خود را نسبت به نشانه‌های افسردگی، اختلالات روانی و علائم هشداردهنده و خطر‌ساز خودکشی و راه‌های مقابله با خودکشی، با شرکت در جلسات آموزش بهداشت روان افزایش داده و به سربازان رابط و همیار یگان این علائم و نحوه برخورد با آن‌ها را آموزش داده تا با همکاری یکدیگر در جهت ارجاع سربازان مشکل‌دار به مراکز روان‌پزشکی و مشاوره، مداخله فوری نمایند.
- فرماندهان بایستی سیستم مراقبت از دوست را در سربازان تشویق و ترغیب نموده و افکار خودکشی‌گرایانه سرباز مشکوک یا کارکنان وظیفه‌ای که سابقه قبلی اقدام به خودکشی در طول خدمت داشته‌اند، را در جریان دوستان سرباز قرار داده تا سربازان دیگر بتوانند فرمانده را در جهت پیش‌گیری از خودکشی سرباز مشکل‌دار کمک نمایند.
- فرماندهان بایستی از گماردن کارکنان وظیفه‌ای که به لحاظ روحی و روانی مشکل دارند در امور نگهبانی و پاسداری یا کار با اسلحه خودداری نمایند.
- افسران نگهبان بایستی قبل از اعزام سربازان پاسدار به سر پست‌های نگهبانی، از وضعیت روحی و روانی آنان اطلاع کامل حاصل نمایند.

- سازمان وظیفه عمومی ناجا با در نظر گرفتن مسائل امنیتی و در حد امکان نسبت به بومی سازی سربازها در تقسیم اولیه اقدام نماید.
- فرماندهان در ۶ ماهه اول خدمت سربازی، فصل پاییز، و ساعات غیر اداری، نظارت و کنترل محسوس و نامحسوس (چه به صورت باواسطه و چه بی واسطه) را بیشتر نموده و اسلحه در اختیار سربازان مجرد با سطح تحصیلات پایین که مشکلات روحی و روانی و خانوادگی دارند قرار ندهند.

قدردانی

در پایان از تمامی عزیزانی که بنده را در راستای انجام این تحقیق یاری رساندند، کمال تشکر و امتنان به عمل می آید.

منابع

- اسلامی نسب بجنوردی، علی، (۱۳۷۱)، *بحران خودکشی*، نشر فردوس، ۱۳۷۱.
- انیسی و دیگران، (۱۳۸۴)، *ارزیابی اعتبار و روایی مقیاس خودکشی در بین سربازان*. نشریه طب نظامی، ۱۷(۱): ۵۶-۳۳.
- ایرانمهر، فریدون، (۱۳۹۷)، *علل خودکشی و راه های پیشگیری از آن*، انتشارات دانشگاه خاتم الانبیا.
- التاویلا، انریکو، (۱۳۷۴)، *روانشناسی قضایی*، ترجمه دکتر کی نیا، انتشارات مجد.
- خبرنامه وزارت اطلاعات، بهار ۱۳۸۱.
- دورکیم، امیل، (۱۳۷۸)، *خودکشی*، ترجمه نادر سالار زاده امیری، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- سراج، محسن، (۱۳۹۲)، *بررسی علل خودزنی سربازان، فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۰(۲۷): ۸۹-۶۷.
- شاهین فرد، محمد، (۱۳۹۵)، *عوامل بازدارنده در جرم خودزنی کارکنان وظیفه نراجا*. فصلنامه علوم و فنون نظامی، ۱۱(۳۳): ۲۱-۵.
- شریعتی رودسری، مصطفی، (۳۸۰!)، *درمان اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان*، نشر عابد.
- شفیعی، محمد. صالح، بهرام، (۱۳۷۹)، *بررسی عوامل خوشایند سازی محیط خدمت سربازی*، انتشارات سازمان قضایی نیروهای مسلح. فصلنامه پژوهش های دانش انتظامی، ۱۵(۶۳): ۷۸-۶۳.

- علامه طباطبایی، سید محمدحسین، (۱۳۵۰)، *المیزان فی تفسیر القرآن*، انتشارات علمی للمطبوعات بیروت لبنان.
- کلهری، علیرضا، (۱۳۸۳)، *علل و انگیزه ارتکاب به جرم خودزنی و خودکشی کارکنان وظیفه نزاآجا*، دافوس آجا، تهران.
- متقی هندی (علاءالدین علی بن حسام)، (۱۴۰۱ ق)، *کنز العمال*، انتشارات الرساله، بیروت، ۱۴۰۱ ق.
- نیک‌بخش، سیروس، (۱۳۸۴)، *بررسی عوامل مؤثر در خودزنی کارکنان وظیفه یگان‌های رزمی نزاآجا*، دافوس آجا، تهران. فصلنامه علوم و فنون نظامی، ۱۰(۲۷): ۸۹-۶۷.